

قرآن و زن

بازخوانی متن مقدس از منظر یک زن

مجموعه مطالعات اسلامی | ۵ | قرآن و حدیث | ۳ |

www.ketab.ir

انتشارات حکمت

OXFORD
UNIVERSITY PRESS

این کتاب ترجمه‌ای است از:

Amina Wadud,

Qur'an and Woman:

Rereading the Sacred Text from a Woman's Perspective,
2nd ed., Oxford University Press 1999.

آثار ثبت

سرشناسه: ودود، آمنه، Wadud, Amina
عنوان: قرآن و زن: بازخوانی متن مقدس از منظر یک زن
نویسنده: آمنه ودود؛ مترجمان: اعظم پویازاده، معصومه آگاهی
مشخصات نشر: تهران: حکمت، ۱۳۹۳
مشخصات ظاهری: ۱۹۲ صفحه، شابک: 978-964-244-071-9
وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
عنوان اصلی:
Qur'an and Woman:
Rereading the Sacred Text from a Woman's Perspective

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

یادداشت: نمایه
یادداشت: عنوان عطف: قرآن و زن
موضوع: قرآن -- کلام
موضوع: زنان در قرآن
شناسه افزوده: پویا، اعظم، ۱۳۳۸-، مترجم
شناسه افزوده: آگاهی، معصومه، مترجم
رده‌بندی کنکره: ۱۳۹۳ و ۴۱۰۴/ز BP
رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۸۵۹
شماره کتاب‌شناسی ملی: ۲۶۳۷۶۱۰

انتشارات حکمت

نشانی دفتر و فروشگاه مرکزی: تهران، خیابان انقلاب، ابتدای بوریجان، شماره ۹۴
کدپستی: ۱۳۱۵۶۹۴۱۶۵ • تلفن: ۶۶۴۶۱۲۹۲ / ۶۶۴۱۵۸۷۹ • نمابر: ۶۶۴۰۶۵۰۵
www.hekmat-ins.com ☎ | ✉ info@hekmat-ins.com
hekmatpub ✉ | ☎ 09394402251

قرآن و زن

(بازخوانی متن مقدس از منظر یک زن)

نویسنده: آمنه ودود
مترجمان: اعظم پویا (پویازاده) (عضو هیئت علمی دانشگاه تهران)
معصومه آگاهی
نوبت چاپ: پنجم/پاییز ۱۴۰۲ ش/۱۴۴۵ ق.
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۴۴-۰۷۱-۹
حروفچینی و صفحه آرایی: مؤسسه فرهنگی-هنری حکمت

© (کلیه حقوق محفوظ و مخصوص انتشارات حکمت است)

تکثیر، انتشار و بازنویسی این اثر یا قسمتی از آن به هر شیوه (از قبیل چاپ، فتوکپی، الکترونیکی، صوت و تصویر) بدون اجازه مکتوب ناشر ممنوع است و پیگرد قانونی دارد.

۱۷۰۰۰۰ تومان

فهرست

۱۱	پیش‌گفتار ترجمه فارسی
۱۵	پیش‌گفتار
۱۷	اسلام و گفتمان جنسیتی
۱۹	هرمنوتیک و روش‌شناسی
۲۴	واکنش‌ها در برابر کتاب قرآن و زن
۳۱	پیش‌گفتار چاپ نخست
۳۵	سپاس‌گزاری
۳۷	مقدمه: چگونه تلقی‌های مختلف از زن بر تفسیر قرآن اثر می‌گذارد؟
۴۰	بحث‌های مقدماتی
۴۰	روش‌شناسی: الگویی هرمنوتیکی
۴۲	زبان و متن پیشین
۴۳	متن پیشین و زبان‌های جنسیت‌دار
۴۵	دیدگاه‌ها درباره زن
۴۶	تفاوت‌های مردان و زنان
۴۹	واژه‌ها و مفاهیم کلیدی در قرآن
۵۰	سخنی درباره ترجمه آیات قرآن
۵۰	چکیده فصل‌ها
۵۵	۱. در آغاز، مرد و زن برابر بودند: آفرینش انسان در قرآن
۵۶	آفرینش و زبان غیب

آفرینش والدین نخستین

۵۶

آفرینش انسان

۵۷

منشأ انسان

۵۸

زوجیت در آفرینش

۶۳

وقایع بهشت

۶۵

نتیجه گیری

۶۹

۲. دیدگاه قرآن درباره زن در دنیا

چگونه قرآن از طریق وقایع زندگی افراد به خواننده آموزش می دهد؟

۷۵

۷۶

اهمیت زنانی که در قرآن به آنها اشاره شده است

۷۸

زن در مقام فرد

۸۱

امتیاز میان افراد: تقوا

۸۴

شخصیت های برجسته زن در قرآن

۸۶

۳. برابری جزا: آخرت در قرآن

۹۵

آخرت و آفرینش

۹۵

ارزش ها در آخرت

۹۶

مراحل آخرت

۹۷

مرگ

۹۷

رستاخیز

۹۸

داوری

۱۰۰

عدالت در جزا

۱۰۱

جزای فرد

۱۰۳

منزل نهایی

۱۰۵

دوزخ

۱۰۶

بهشت

۱۰۶

مصاحبان در آخرت

۱۰۸

حورالعین در بحث قرآن درباره بهشت

۱۰۹

زوج در آخرت

۱۱۰

آخرت از منظر خداوند (عندالله)

۱۱۳

خلاصه

۱۱۴

۱۱۹	۴. حقوق و نقش‌های زن: برخی مشاجرات
۱۲۱	تفاوت عملکردها در دنیا
۱۲۱	زن فقط بیولوژی نیست
۱۲۳	درجه
۱۲۸	فَضْل
۱۳۵	نُشوز: تخریب سازگاری زناشویی
۱۴۰	اهمیت زمینه تاریخی در اصلاحات اجتماعی قرآن درباره زنان
۱۴۱	طلاق
۱۴۴	مردسالاری
۱۴۶	تعدد زوجات
۱۴۹	شهادت
۱۵۲	ارث
۱۵۳	سلطه مرد
۱۵۵	نگهداری کودک
۱۶۱	نتیجه‌گیری
۱۷۷	ضمیمه: فهرست شخصیت‌های زن در قرآن
۱۸۱	کتاب‌نامه
۱۸۹	نمایه

پیش‌گفتار ترجمه فارسی

آمنه ودود، که نام پیش از اسلام آوردنش مری تسلی بود، در مریلند به دنیا آمد. پدرش یک مسیحی متدیست، شاخه‌ای از پروتستان، بود. وی یک آمریکایی-آفریقایی است که در سال ۱۹۷۲ اسلام آورد. در سال ۱۹۷۴ رسماً نام خود را به آمنه ودود تغییر داد و با این کار گرایش خود به اسلام را اعلام کرد. او کارشناسی ارشد خود را در رشته مطالعات خاور میانه و دکترایش را در ادبیات عرب و مطالعات اسلامی از دانشگاه میشیگان گرفت. در دانشگاه قاهره، در مصر، دانش خود در زبان عربی را وسعت بخشید و البته از فلسفه نیز غافل نماند و در دانشگاه الازهر فلسفه آموخت. در دانشگاه بین‌المللی اسلامی مالزی سه سال کرسی استادیاری در رشته مطالعات قرآنی را داشت. و بنابراین با محققان مسلمان در کشورهای بزرگ اسلامی از نزدیک ارتباط برقرار کرد. در مالزی بود که کتاب قرآن و زن، که رساله دکترای او بود، منتشر شد. در سال ۱۹۹۲ به عنوان پروفسور در دین و فلسفه در دانشگاه ویرجینیا مشغول کار شد. سرانجام در سال ۲۰۰۸ از این دانشگاه بازنشست شد و سپس سال‌ها به تدریس در دانشگاه اندونزی پرداخت. وی دارای پنج فرزند و سه نوه است. آمنه ودود شاگرد فضل‌الرحمان، محقق مسلمان پاکستانی، بوده است.

بنابراین، همچون او قرآن را در اصل یک کتاب اخلاقی می‌داند و مهم‌ترین اصل اخلاقی حاکم بر قرآن را عدالت. به نظر فضل‌الرحمان آیات قرآن را باید به گونه‌ای فهم کرد که با این اصل اخلاقی در تعارض نیفتد، چراکه جهت‌گیری اصلی و نهایی آیات به سمت عدالت است. و این رویکرد به قرآن برای کسی مانند آمنه و دود که هم تباری افریقایی دارد و هم یک زن است، و در نتیجه از دو سو بابتی عدالتی آشناست، جذابیت بسیار دارد. او اندیشه‌های تفسیری فضل‌الرحمان را که در انبان ذهن خود ذخیره کرده بود خرج تفسیر آیات ناظر به زن در قرآن کرد و کوشید نشان دهد که برخلاف نظر رایج در میان غیرمسلمانان، قرآن نه تنها زن را تابع مرد و منفعل در برابر او و محروم از حقوق انسانی خود نکرده، بلکه عدالت را به‌طور مساوی در حق زن و مرد رعایت کرده است.

آمنه و دود، متأثر از استاد خود فضل‌الرحمان، معتقد است نه روش تفسیر ترتیبی قرآن و نه روش تفسیر موضوعی آن ما را قادر به دریافت معنا و مراد اصلی قرآن نمی‌کند، بلکه ابتدا باید روح کلی حاکم بر قرآن را دریافت و سپس آیات را در پرتو آن روح کلی فهم کرد. او گاه از این روح کلی به جهان‌بینی قرآنی تعبیر می‌کند. بر این اساس است که روش تفسیر خود را هرمنوتیک توحیدی معرفی می‌کند. آن چه وحدت بخش همه آیات قرآن است و چارچوب حاکم بر قرآن را تشکیل می‌دهد عدالت و اخلاق است. او در این چارچوب آیات ناظر به زن را تفسیر می‌کند. وی معتقد است روش‌شناسی فهم قرآن باید با سه جنبه از متن سروکار داشته باشد: فضایی که متن در آن نوشته می‌شود، ساختار نحوی متن و جهان‌بینی متن. تفصیل روش‌شناسی او در پیش‌گفتاری که بر کتاب قرآن و زن نوشته آمده است.

ودود همانند دیگر اندیشمندان و قرآن‌پژوهان معاصر دو دغدغه هم‌زمان دارد؛ یکی پاسخ به پرسش‌ها و نقدهای غیرمسلمانان و عمدتاً غربیان به قرآن که با ارائه تصویری مردسالارانه از اسلام زن را تابع و زیردست معرفی

می‌کنند و دوم عدم آشنایی زنان مسلمان به حقوق خود که ناشی از عدم آگاهی به قرآن است.

ودود را می‌توان یک فمینیست معتدل مسلمان دانست که گرچه با مردسالاری مبارزه می‌کند، اما به دنبال تحقق زن‌سالاری نیست و او خود به این مطلب تصریح دارد: «اگر مردسالاری را زیر سؤال می‌برم برای آن نیست که زن‌سالاری را به جای آن بنشانم».

کتاب قرآن و زن که چاپ سوم ترجمه آن در اختیار علاقه‌مندان به مباحث قرآنی و مباحث مربوط به زن در اسلام قرار می‌گیرد، در جامعه قرآن‌پژوهی ایران مورد توجه زیادی قرار گرفت. همین امر مسئولیت ما را برای بازنگری در ترجمه یادآور شد و اینکه که انتشارات حکمت فرصت چاپ سوم را در اختیار ما قرار داد، ضمن سپاس از مدیر محترم آن، مسروریم که توانستیم اصلاحات لازم را در ترجمه اعمال کنیم. اما با این حال کار ترجمه پایان‌ناپذیر است و همواره نیازمند بازنگری.

لازم است از دوست گرامی، آقای امیر مازیار که نسخه چاپ اول کتاب را مطالعه کرده و نظرات اصلاحی مؤثری دادند، تشکر کنیم و همین‌طور از خانم بتول زرکنده که با جدیت کار آماده‌سازی کتاب را پیش بردند و با صبوری و متانت خاص خود پیگیری‌ها را پاسخ گفتند.

اعظم پویا

اردیبهشت ۱۴۰۰